

САЙН ДУРЫН БАЙГУУЛЛАГЫН БУЮУ АШГИЙН БУС ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ЗӨВЛӨЛ

1. ШОТЛАНДЫН САЙН ДУРЫН БАЙГУУЛЛАГУУДЫН ЗӨВЛӨЛ /THE SCOTTISH COUNCIL FOR VOLUNTARY ORGANISATIONS-SCVO/

Шотландын сайн дурын байгууллагын зөвлөл (SCVO) нь Шотландын буяны болон сайн дурын байгууллагууд, нийгмийн аж ахуйн нэгжүүдийн шүхэр байгууллага юм. Тус зөвлөл нь 1943 оны 10-р сарын 1-нд байгуулагдсан. SCVO нь хувийн болон буяны үйлсэд суурилсан байгууллага бөгөөд хөрөнгө оруулалтгүй, баталгаат хугацаагаар хязгаарлагддаг. Зөвлөлийн эрхэм зорилго бол хүмүүсийг өөртөө болон бусдад туслах, нийгмийн өөрчлөлтийг бий болгох сайн дурын үйл ажиллагаанд хүмүүсийг дэмжих явдал юм. Түүнчлэн Шотландын сайн дурын салбарын үнэт зүйл, нийтлэг ашиг сонирхлыг манлайлахыг хичээдэг.

Шотландын сайн дурын байгууллагуудын зөвлөлийн гишүүнчлэл

SCVO нь 1331 орчим байгууллагад гишүүнээр элссэн бөгөөд эдгээр байгууллагад 50,000 гаруй хүн ажилладаг бөгөөд энэ тоо нь тус салбарын нийт цалинтай ажилчдын 40 гаруй хувийг эзэлж байна. Зөвлөлийн гишүүдийн дийлэнх нь жилд 25,000 фунт Стерлингийн орлоготой буюу бага орлоготой орон нутгийн байгууллагууд ба жилийн орлого 100,000-500,000 фунт Стерлингийг орлоготой дунд хэмжээний сайн дурын байгууллагууд байдаг. SCVO-ийн гишүүн байгууллагууд нь иргэний нийгмийн бүлэг, төрийн бус байгууллага, хоршоо, харилцан туслалцах нийгэмлэг, нийгмийн аж ахуйн нэгж, үйлдвэрчний эвлэл орно (SCVO, 2010; SCVO, 2011). Цалинтай ажилтнаас гадна SCVO-ийн гишүүн байгууллагууд Шотландын сайн дурын салбарт 1.2 сая гаруй сайн дурын ажилтантай. Шотландын сайн дурынхан ажиллаж байгаа зарим чиглэлд нийгмийн аж ахуйн нэгжүүд, эрүүл мэндийн үйлчилгээ, боловсрол, судалгаа, соёл, амралт, урлаг, спорт, дүрвэгсэд болон хүрээлэн буй орчныг дэмжих зэрэг багтдаг. Тус зөвлөл нь Европын иргэний нийгмийн холбоо (ENNA), Дэлхийн иргэний оролцооны холбоо (CIVICUS) зэрэг олон улсын холбоодын гишүүн юм (SCVO, 2010; SCVO, 2011).

Шотландын сайн дурын байгууллагуудын зөвлөлийн зорилт:

Сайн дурын салбарын нийтлэг үнэт зүйл, сонирхлыг сурталчлах эрхэм зорилгоо биелүүлэхийн тулд SCVO нь дараах зорилтуудыг дэвшүүлэв;

- Сайн дурын салбарын чадавхыг бий болгож, засаглалыг бэхжүүлэх,
- Сайн дурын дэд бүтцийн үр нөлөөг нэмэгдүүлэх,
- Иргэдийн үйл ажиллагаа, иргэний оролцоог дэмжих,
- Шотландын төрийн үйлчилгээг сайжруулахад сайн дурын салбарын хувь нэмрийг сайжруулах,
- Иргэний нийгмийн харилцааг орон нутгийн хэмжээнд, үндэсний хэмжээнд, дэлхийн хэмжээнд сурталчлах (SCVO, 2010) зэрэг.

Шотландын сайн дурын байгууллагуудын зөвлөл бүтэц

SCVO-ийн засаглалын бүтцийг Удирдах зөвлөлөөс бүрдүүлэгч, дэд конвенц, нярвын бүрэлдэхүүнд бүрдүүлдэг. Тус зөвлөл нь Зөвлөлийн өдөр тутмын

үйл ажиллагааг хариуцдаг гүйцэтгэх захирлаар ахлуулсан Бодлогын хороо, захиралтай байдаг. (SCVO, 2009).

Төлөөлөн удирдах зөвлөл

SCVO-ийн Удирдах зөвлөл нь SCVO-ийн үндсэн удирдах байгууллага бөгөөд Компанийн захирлууд ба буяны итгэмжлэгдсэн ажилтнууд гэж үздэг. Удирдах зөвлөл нь бүх гишүүдийн хурлын бодлогын хорооноос шууд сонгогддог зургаан гишүүнээс бүрддэг. Удирдах зөвлөлийн бусад гурван гишүүн нь SCVO конвенц, дэд конвенц, нярвын ажилтан бөгөөд албан тушаал хашиж сонгогдсон хүмүүс бөгөөд хоёр хүртэл сонгогдсон албан тушаалд нэмэлт ур чадвартай хүмүүсийг хамруулах боломжтой. Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь SCVO-ийн стратегийн менежментийг хариуцдаг, сайн дурын салбар дахь бодлогыг баталж, гишүүн байгууллагуудын зөвлөлийн дүрмийг дагаж мөрдөх, хорооноос тайлан хүлээн авах, удирдах зөвлөлд сонгогдсон нэмэлт албан тушаалтнуудыг бататгах, баталгааг хангах зэргээр бодлогын хороо нь даалгавраа жигд гүйцэтгэдэг (SCVO, 2011).

Бодлогын хороо

Бодлогын хороо нь бодлоготой холбоотой асуудлаар SCVO-д зөвлөгөө өгдөг. Эдгээр нь Шотландын сайн дурын салбарын ашиг сонирхлыг илэрхийлсэн бодлого юм. Тус хороо нь SCVO-ийн стратегийн төлөвлөгөөнд хамаарах асуудлаар Захирлуудын зөвлөлд зөвлөмж өгдөг. Бодлогын хороо нь гучин хоёр гишүүнээс бүрдэх бөгөөд тэдгээрийн хорин дөрөв нь гурван жилийн хугацаатайгаар сонгогдох боломжтой.

Бусад найман гишүүн нь SCVO бодлогын хорооны гишүүнчлэлээр сонгогдсон гишүүд бөгөөд эдгээр нь бусад сонирхолгүй бусад хэсгийг төлөөлдөг. SCVO-ийн Конвенц ба дэд конвенц нь Бодлогын Хорооны хоёр албан ёсны гишүүн юм (SCVO, 2011).

Захиргаа

Захиргаа нь SCVO-ийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг хариуцдаг байгууллага юм. Үүнийг Захирлуудын зөвлөлд шууд тайлагнадаг гүйцэтгэх захирлаар удирддаг. Гүйцэтгэх захирал нь SCVO-ийн ажилтнууд болох захирлын багийн дэмжлэгтэйгээр энэ ажлыг гүйцэтгэдэг. SCVO Захиргаа нь зөвлөлийн эрхэм зорилгыг биелүүлж, SCVO-ийн стратегийн төлөвлөгөөний талаар зөвлөмж гаргах замаар Шотланд дахь сайн дурын салбарын ашиг сонирхлыг төлөөлөх хамтын үүрэг хүлээдэг (SCVO, 2010).

Санхүүжилтийн эх үүсвэр

SCVO нь Засгийн газраас олгосон буцалтгүй тусламж, итгэмжлэл, гишүүнчлэлийн төлбөр зэргээр үйл ажиллагаагаа голчлон санхүүжүүлдэг. Зөвлөлөөс авсан буцалтгүй тусламж нь Шотланд дахь сайн дурын байгууллагуудын үйл ажиллагааг өргөжүүлэхэд чиглэгддэг. Засгийн газраас болон итгэлцлээс олсон орлогыг зөвлөлд зорилгоо биелүүлэхэд нь туслах шинэ төслүүдэд дахин хөрөнгө оруулалт хийдэг. Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь SCVO-ийн санхүүгийн дотоод хяналтыг хариуцдаг.

SCVO-ийн жилийн тайланд дурдсанаар (2010) зөвлөл нь Big Lottery сангаас 1.394.371 фунт стерлинг, 2008 онд Глазго хотод CIVICUS Дэлхийн чуулганыг зохион байгуулахад зориулж 27.500 фунт стерлинг авсан байна. Шотланд дахь сайн дурын

салбарын орон нутгийн дэмжлэгийг дэмжих зорилгоор 2010 онд сайн дурын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг дэмжихэд 2,078,117 фунт стерлинг оруулсан (SCVO, 2011).

2010 онд SCVO нь Засгийн газрын Санхүү, тогтвортой өсөлтийн асуудал эрхэлсэн нарийн бичгийн дарга нартай уулзаж, Төсвийн бие даасан дүгнэлтийн эцсийн тайлан, энэ салбарын засгийн газрын санхүүжилтийг бууруулахтай холбоотой асуудлаар хэлэлцэв. Тус зөвлөл нь Шотландын Парламентын гишүүдтэй тогтмол хэлэлцүүлэг хийдэг байна.

Сайн дурын салбарын талаарх мэдлэгийг сайжруулах

SCVO нь Шотландын сайн дурын салбарын талаарх мэдлэг, мэдээллээр хангах тодорхой арга хэмжээг хэрэгжүүлдэг. SCVO нь сайн дурын салбарын байгууллагуудын талаарх олон жилийн судалгааг явуулдаг. Жишээ нь Шотландын Засгийн газрын “Нутагшуулах хөтөлбөр” -ийн хүрээнд 2009 онд SCVO нь “Олон нийтийн төлөвлөлтийн түншлэл” ба “үр дагаварт хүргэх ганц гэрээ” -тэй холбоотойгоор энэ салбарын оролцооны түвшинг тодорхойлох хоёр судалгаа хийсэн. Зөвлөл нь эрдэм шинжилгээний байгууллагуудтай хамтран Шотландад судалгаа хийх, энэ чиглэлээр семинар зохион байгуулах зэрэг чиглэлээр хамтран ажилладаг. Жишээлбэл, 2009 онд SCVO нь Эдинбургийн их сургууль, Эдийн засаг, нийгмийн судалгааны зөвлөлтэй хамтран салбарын талаарх мэдлэгийг дээшлүүлэх чиглэлээр хамтран ажилласан. Түүнчлэн 2011 оны 3-р сард ЭМТ-ийн Эдинбургийн Бизнесийн сургуультай хамтран сайн дурын салбарын талаарх бага хурал зохион байгуулав. Зөвлөл нь SCVO-ийн үнэлгээний бодлогыг боловсруулахад Шотландын үнэлгээний дэмжлэгтэй хамтран ажиллаж байна (SCVO, 2010; SCVO, 2011).

2. НОРВЕГИЙН АШГИЙН ТӨЛӨӨ БУС ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХОЛБОО /АШГИЙН ТӨЛӨӨ БУС ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ХОЛБОО/

Фривиллигет Норге нь 2005 оны 9-р сард Норге дахь сайн дурын салбарт зориулсан шүхрийн байгууллага хэлбэрээр байгуулагдсан. Тус нийгэмлэг нь сайн дурын салбарт тулгамдаж буй асуудлаар Норвегийн эрх баригчидтай сайн дурын салбарын яриа хэлэлцээг зохицуулах, сайн дурын үйл ажиллагаа, нийгэм дэх ТББ-ын үүрэг, мэдлэгийг бий болгох, сурталчлах замаар олон нийтийн сайн дурын үйл ажиллагааг сурталчлах зорилготой. Фривиллигет Норге нь мэдээлэл үйлдвэрлэх, гишүүн байгууллагуудад зөвлөгөө өгөх чиглэлээр ажилладаг (Фривиллигет Норге, 2005).

Гишүүнчлэл

Одоогийн байдлаар Фривиллигет Норге нь Норвегийн нийгмийн бүхий л салбарт тархсан, хүүхэд, залуучууд, насанд хүрэгчид, спорт, соёл урлаг, хүмүүнлэгийн ажил, шашны чуулган, хүрээлэн буй орчин, байгаль орчны, дуу хөгжим, театр болон бусад чиглэлээр тархсан 60,000 гаруй орон нутгийн 278 гишүүн байгууллагуудаас бүрддэг. Гишүүдийн 10-аас дээш хувь нь цөөнхийн бүлэгт суурилсан байгууллагууд байдаг нь сонирхолтой юм. 2008 оноос хойш тус холбоо нь цөөнх үндэстний хүмүүсийг сайн дурын үйл ажиллагаанд хамруулахыг сурталчлан ажилласан.

Фривиллигет Норге гишүүнчлэл нь ашиг орлого олох зорилгогүй үйл ажиллагаа эрхэлдэг сайн дурын ажилд оролцдог байгууллагуудад нээлттэй. **Холбооны гишүүд гишүүнчлэлийн хураамжийг төлдөг** бөгөөд энэ төлбөр нь тухайн байгууллагаас жилд авдаг орлогын нийт дүнгээс хамаарч тооцогддог. Холбооны бүх гишүүд жилд нэг удаа хуралддаг бөгөөд гишүүн байгууллага нь жилийн эцсийн улиралд ердийн жил бүр зохион байгуулдаг бүх гишүүдийн хуралд жилд нэг төлөөлөгчийг төлөөлөн оролцуулдаг. Гэвч онцгой нөхцөл байдалд гишүүдийн гуравны нэг нь ээлжит бус хурлыг товлон зарлан дуудах боломжтой. Жил бүрийн 12-р сарын 31-ний дотор төлбөрөө төлөөгүй гишүүн байгууллагууд гишүүнчлэлийн статусаа алдах эрсдэлтэй байдаг (Frivillighet Norge Statutes, 2005).

Тус холбоо нь Европын иргэний нийгмийн холбоо (ENNA), Дэлхийн иргэдийн оролцооны дэлхийн холбоо (CIVICUS), ашгийн бус байгууллагын Европын зөвлөл (CEDAG) зэрэг олон улсын иргэний нийгмийн байгууллагуудын гишүүн юм.

Холбоо нь дараах зорилтуудыг биелүүлж Норвегийн нийгэм дэх сайн дурын байгууллагууд болон сайн дурын байгууллагуудын сонирхлыг сурталчлах зорилготой;

- Норвегийн сайн дурын салбартай холбоотой улс төрийн асуудлаар засгийн газрын гол яриа хэлэлцээний түнш байх,
- Холбооны гишүүдийн лобби хийх мэдлэгийн үндэс болж үйлчлэх,
- Сайн дурын ажил эрхлэх, сайн дурын байгууллагын үйл ажиллагааны талаарх мэдлэгийг сайжруулах,
- Сайн дурын үйл ажиллагаа, ТББ-уудын нийгэм дэх гүйцэтгэх үүргийн талаарх ойлголтыг бий болгох, сайн дурын, нийтийн болон хувийн хэвшлийн хоорондын яриа хэлэлцээг сурталчлах,
- Сайн дурын үйл ажиллагааны оновчтой нөхцөлийг хангах үр дүнтэй лобби зохион байгуулах,
- Сайн дурын салбарт гарсан өөрчлөлтийг судалж, Норвегид сайн дурын ажилд тулгарч буй бэрхшээлийн талаарх мэтгэлцээн хэлэлцүүлгийг хийх,
- Хувь хүмүүс болон нийгэмд ашиг тусын тулд гишүүдийн дунд соёлын сайн дурын үйл ажиллагааг сурталчлах (Фривиллигет Норге хууль, 2005).

Бүтэц / Frivillighet Norge /

Фривиллигет Норге-ийн бүтэц нь Бүх гишүүдийн Хурал, Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл, Сангийн Сүлжээ Групп, Ажлын албанаас бүрдэнэ.

Жил бүр зохион байгуулдаг бүх гишүүдийн хурал (AGM) нь Фривиллигет Норгийн шийдвэр гаргах дээд байгууллага юм. Фривиллигет Норгийн дүрмийн дагуу (2005) энэ нь Норвегийн сайн дурын ажилд оролцдог улс төрийн дээд байгууллага юм. ЭЗБХ нь жилд нэг удаа зохион байгуулалттай холбоотой асуудлаар санал бодлоо солилцож, сайн дурын улс төрийн платформыг хянаж үздэг.

Холбооны жилийн ээлжит бүх гишүүдийн хурлаар 2009 оны 4-р сард батлагдсан сайн дурын платформ. Энэ нь Норвегийн ТББ-уудын дунд сайн дурынхны үнэт зүйлс, сайн дурын салбарын үүрэг, ирээдүйд Норвегид **сайн дурын**

ажилд оролцох үндсэн чиглэлийг тодорхойлох талаар нэгдсэн ойлголтыг бий болгоход чиглэсэн бодлогын менежментийн тэргүүлэх баримт бичиг юм. **/Нийтэд тустай үйл ажиллагааны үндсэн чиглэлийг тодорхойлох/**

Жил бүрийн нэгдсэн хуралдаанд Фривиллигет Норгийг бүрдүүлдэг гишүүн байгууллагууд оролцдог. Гишүүн байгууллага бүрийг 1 гишүүн төлөөлөх бөгөөд хурлын үеэр гишүүн байгууллагаа төлөөлөн тэдний нэрийн өмнөөс үг хэлдэг, гишүүн байгууллага нь нэгдсэн хуралдаанд санал өгөхдөө нэг саналтай байдаг. Нэгээс олон төлөөлөгчтэй байх ямар ч байгууллага зөвшөөрөгдөөгүй. Жил бүрийн нэгдсэн хуралдаанаар дарга, дэд дарга, захирал, орлогч даргыг сонгох, сонгуулийн хорооны сонгон шалгаруулалт, данс тооцоо, төсөв, аудиторыг сонгох, холбооны төлөөлөгчийн протоколд гарын үсэг зурах гурван төлөөлөгчийг сонгох, жилийн тайлан, дүрмийн өөрчлөлт зэрэг асуудлыг хэлэлцдэг. (Фривиллигет Норгеийн дүрэм, 2005).

Төлөөлөн удирдах зөвлөл

Төлөөлөн удирдах зөвлөл бол Фривиллигет Норгийн хоёр дахь дээд байгууллага юм. Зөвлөл нь дарга, орлогч дарга, таван захирлаас бүрддэг. Гишүүн байгууллагуудаас нэр дэвшүүлсний дараа төлөөлөн удирдах зөвлөлийг Холбооны жилийн ерөнхий хурлаар сонгоно. Дарга, орлогч дарга, төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүд бүгд хоёр жилийн хугацаатай байдаг.

Зөвлөл нь 7 гишүүнтэй ба 7 гишүүнээс дөрөв нь зохих ёсоор хуралдсан тохиолдолд удирдах зөвлөлийн хурлыг хүчинтэйд тооцдог. Фривиллигет Норгийн удирдах зөвлөл нь ихэвчлэн ТУЗ-ийн протокол, холбооны төсөв, данс тооцоо, жилийн тайлан, шинэ гишүүн байгууллагуудын элсэлт, жилийн ерөнхий хуралд сайн дурынхны улс төрийн тавцан, суурин сүлжээтэй холбоотой бүлгүүдийн асуудлуудыг шийдвэрлэдэг. (Frivillighet Norge Statutes, 2005).

Нарийн бичгийн дарга /гүйцэтгэх захирал/

Норвегийн нийслэл Ослод байрладаг Фривиллигет Норгийн ажлын алба нь тус холбооны өдөр тутмын үйл ажиллагааг зохицуулах үүрэгтэй. Мөн тус холбооны жил бүрийн нэгдсэн хурлаар санаачилсан бодлогын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллана. Ажлын алба нь цөөн тооны цалинтай ажилтан, олон тооны сайн дурын ажилтнуудад түшиглэдэг бөгөөд ихэнх үйл ажиллагааг зохион байгуулдаг. Нарийн бичгийн даргыг Ерөнхий нарийн бичгийн даргаар удирддаг (Фривиллигет Норге, 2001).

Санхүүжилтийн эх үүсвэр

Фривиллигет Норге нь үйл ажиллагааг гишүүнчлэлийн хураамж, улсаас буцалтгүй тусламжаар санхүүжүүлдэг. Гишүүн байгууллагууд жилийн эцсийн орлогын хэмжээгээр тодорхойлдог жилийн гишүүнчлэлийн хураамжийг төлдөг.

Жишээ нь: Фривиллигет Норгийн 2011 оны жилийн тайланд дурдсанаар холбоо нь Норвегийн Засгийн газраас 4.748.581 НОК-ийг Соёл, сүм хийдийн асуудал эрхэлсэн яам, Интеграци ба олон тал байдлын асуудал эрхэлсэн газраар дамжуулан хүлээн авсан. Үүнээс гадна 1,862,705 НОК ба 91.500-НОК ийг дамжуулан авч байжээ. Гишүүнчлэлийн төлбөрөөс гадна тус холбооноос зохион байгуулдаг бусад сургалт, бага хурал зэргээс санхүүждэг байна.

Фривиллигет Норге холбооны үйл ажиллагаа

Фривиллигет Норге нь 2005 онд байгуулагдсанаасаа хойш гишүүн байгууллагуудынхаа хамтын ашиг сонирхлыг хангахад чиглэсэн олон төрлийн арга

хэмжээнд оролцдог. Эдгээр үйл ажиллагааны зарим нь сайн дурын байгууллагын татварын таталт, гишүүн байгууллагуудын институцийн үйл ажиллагаатай холбоотой асуудлууд, сайн дурын ажилчдын бүртгэл, улсын төсөв, сайн дурын салбарын тайлан, олон нийтийн болон сайн дурын салбарын хамтын ажиллагаа, сайн дурын ажил, оршин суух зөвшөөрөл, сургалт, сургалтын хөтөлбөр, шагнал хүртээх, сайн дурын ажилтнууд зэрэг асуудлуудтай холбоотой юм.

Үйл ажиллагаа.

Фривиллигет Норгийн дагуу байгууллагын үйл ажиллагааны чиглэлээр хөгжлийн бэрхшээлтэй болон өндөр настнуудад зориулсан орон сууц гэх мэт халамжийн үйлчилгээ эрхэлдэг байгууллагуудыг удирдаж буй сайн дурын болон ашгийн бус байгууллагын тоо огцом буурч байгаа нь анхаарал татаж байна. Энэхүү бууралтын шалтгааныг арилжааны компаниуд сайн дурын байгууллагуудын эрхлэн явуулдаг үйл ажиллагааг орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагатай хамтран ажиллаж явуулах болсонтой холбож үздэг(Статистик Норвеги, 2011). Үүнээс гадна сайн дурын байгууллагуудын үйл ажиллагаа эрхэлдэг эрүүл мэнд, халамжийн байгууллагууд сонгон шалгаруулалтын тендер шалгаруулалтын явцад ихэвчлэн бүтэлгүйтдэг.

Иймд Фривиллигет Норге засгийн газар эрүүл мэнд, халамжийн үйлчилгээ үзүүлэхэд сайн дурын салбарын үнэлэмжийг хүлээн зөвшөөрч, засгийн газруудыг тендер шалгаруулалтын явцад эдгээр байгууллагуудыг анхаарч үзэхийг засгийн газар санал болгож, лоббиддог байна.

АШГИЙН ТӨЛӨӨ БУС ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН БҮРТГЭЛ /САЙН ДУРЫН БАЙГУУЛЛАГА/

Ашгийн төлөө бус хуулийн этгээдийн бүртгэл нь Норвегийн сайн дурын салбарын талаарх мэдээллийг зохион байгуулалтад оруулахад чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Фривиллигет Норге нь засгийн газраас удирддаг сайн дурын ажилтнуудын бүртгэл нь сайн дурын салбарын нийтлэг сонирхлыг татсан асуудлыг хөнгөвчлөх, сурталчлахад тусалдаг. Тиймээс тус холбоо одоогоор бүх шатны Засгийн газрын бүх байгууллагыг сайн дурын ажилчдын бүртгэлийг ашиглахыг дэмжихэд чиглэсэн үйл ажиллагаанд оролцож байна (Фривиллигет Норге, 2011). Өөрөөр хэлбэл тус байгууллага нь Засгийн газар, төрийн байгууллагын өмнөөс тухайн орны ашгийн бус байгууллагуудын бүртгэлийг хөтөлдөг.

Фривиллигет Норге холбооны төсөв

Норвегийн Сангийн яамнаас жил бүр аравдугаар сард танилцуулсан төсөв нь сайн дурын салбарт үл хамаарах зүйл биш Норвегийн эдийн засгийн бүхий л салбарт чухал мэдээлэл юм. Иймээс тус холбоо нь төрийн байгууллагууд олон нийтийн дунд сайн дурын үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор улсын төсөвт эзлэх хувиа нэмэгдүүлэхийг лоббиддог. Фривиллигет Норге мөн сайн дурын салбартай холбоотой санхүүгийн таатай зохицуулалтыг улсын төсөвт тусгахыг дэмжиж байна.

Сайн дурын салбарын бодлогын тайлан

Фривиллигет Норге Норвегийн сайн дурын салбарын тайланг боловсруулдаг. Фривиллигет Норге нь сайн дурын салбарын бодлогын тайланг 2006-2007 онд

бэлтгэх үеэр тухайн үеийн Соёл, сүм хийдийн яаманд хэд хэдэн саналыг илгээсэн. Тэд бодлогын зөвлөмж, үр дүнгийн явц, хэрэгжилтэд бодитой хяналт тавьдаг.

Фривиллигет Норге Норвегийн сайн дурын салбарын бодлогын тайланд 2006-2007 он хийснээр Норвегид сайн дурын салбарт томоохон өөрчлөлт гарсан гэж тэмдэглэжээ. Учир нь Норвегид сайн дурын салбарын бүрэн бүтэн байдлыг хангаж буй баримт бичиг нийтлэгдсэн. Тайланд Норвегийн засгийн газрын сайн дурын салбарын бодлогыг тусгасан болно (St. meld. Nr.39, 2006-2007).

Олон нийтийн болон сайн дурын салбарын хамтын ажиллагаа

Сайн дурын салбарын бодлогын тайланд (St. meld. Nr.39, 2006-2007) Засгийн газар Норвегийн орон нутгийн болон бүс нутгийн засаг захиргааны байгууллагуудын холбоо (KS) болон сайн дурын салбар хоорондын тогтмол харилцан үйлчлэлийг нэвтрүүлж, дэмжих болно гэж мэдэгдсэн. Тиймээс Фривиллигет Норге энэхүү харилцан үйлчлэлийг хоёр салбарын хооронд хийх нийтлэг платформыг бий болгохыг дэмжиж байгаа юм.

Засгийн газрын амлалтыг биелүүлсний дараа 2011 оны 1-р сард Норвегийн хотын захиргаа, муж, орон нутгийн аж ахуйн нэгжүүдийн сонирхлын байгууллага болох Фривиллигет Норге болон Норвегийн орон нутгийн ба бүс нутгийн засаг захиргааны нийгэмлэг (KS) нь харилцан уялдааг сайжруулах, сайжруулах зорилгоор нэгдсэн платформыг гаргав. сайн дурын салбар ба хотын захиргааны байгууллагуудын хамтын ажиллагаа (Фривиллигет Норге, 2011).

ДҮГНЭЛТ

Судалгаанд хамрагдсан улс орны ашгийн бус хуулийн этгээд нь үүсгэн байгуулагдсанаас эхлэн хуулийн этгээд болж, эрх үүрэг хүлээж эхэлдэг боловч татварын хөнгөлөлтөд хамрагддаггүй юм. Финланд, Нидерланд, Норвег, Швед улсын хувьд үүсгэн байгуулагдсанаар хуулийн этгээд болдог байна. Гэхдээ зарим харилцаанд ороход энэ нь шаардлага хангадаггүй. Тухайлбал үл хөдлөх хөрөнгө өвлөн авах, Засгийн газрын нийтэд тустай үйл ажиллагааг гүйцэтгэх, тусламж дэмжлэг авах, татварын хөнгөлөлтөд хамрагдах зэрэгт бүртгэгдсэн, хүлээн зөвшөөрөгдсөн байхыг шаарддаг байна. Нидерланд улсын хувьд ашгийн бус хуулийн этгээдийн дүрмээ нотариатад бүртгүүлж, хүлээн зөвшөөрөгдөн дээрх харилцаанд оролцох боломжтой болдог байна. Уг улсад нотариатын бүртгэлээс гадна аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэхийн хувьд ашгийн төлөө бус хуулийн этгээдийг Худалдаа аж үйлдвэрийн танхимд бүртгэж нэгдсэн мэдээллийг бий болгодог.

Бүгд найрамдах Финланд улсын Орлогын албан татварын тухай хуулийн 20-23 дугаар бүлэг татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлттэй холбоотой. Гэхдээ эдгээр нь зөвхөн бүртгэлтэй хуулийн этгээдэд, иргэнд үзүүлэх татварын хөнгөлөлт болно. Нидерландын Албан бус холбоо/бүртгэгдээгүй холбоо/ нь байгуулагдсан цагаасаа хойш хуулийн этгээд болох боловч Иргэний хуулийн 2 зүйлийн 30-р хэсэгт заасны дагуу тодорхой хязгаарлалттай байдаг. Энэ нь үл хөдлөх хөрөнгө өв залгамжлал хүлээн авах боломжгүй байдаг. Албан бус холбоод/бүртгэгдээгүй холбоо/-ын бас нэг онцлог шинж бол удирдах зөвлөлийн гишүүд тус холбооны эд хөрөнгөнөөс гадна тухайн холбооны өр төлбөрийг биеэр хариуцдаг.

Ашгийн бус хуулийн этгээд татварын хөнгөлөлтөд хамрагдахын тул Шведэд захиргааны журмаар бүртгүүлэх, эсвэл Норвеги болон Шотланд улсад ашгийн бус байгууллагын дээд холбоо, зөвлөлд бүртгүүлэх гишүүнчлэл болох эхний шаардлагыг хангасан байх шаардлагатай байдаг. Энэ нь нэг ёсондоо улс болон олон нийтэд хүлээн зөвшөөрөгдөж танигдах нэг арга хэлбэр болно. Гэхдээ үүний гол зорилго нь татварын хөнгөлөлт, засгийн газрын тусламж дэмжлэгт хамрагдах юм.

Дээрх улс орнуудын ашгийн бус хуулийн этгээд нь татварын хөнгөлөлтөд хамрагдахын тулд тодорхой нийтлэг шаардлагуудыг хангасан байдаг. Энэ нь:

1. Тодорхой зорилготой нийтийн сайн сайхны төлөө, нийтэд хүлээн зөвшөөрөгдсөн, нийтийн ашиг тусын тулд үйл ажиллагааг явуулдаг байх, Жишээ нь Шведийн Орлогын албан татварын тухай хуулийн 7 дугаар бүлгийн 4 дүгээр зүйлд хүүхэд асрах, хүмүүжүүлэх, боловсрол, сургалтад хувь нэмэр оруулах, ядууст зориулагдсан буяны ажилд оролцох, эрдэм шинжилгээний ажлыг дэмжих, нордикийн хамтын ажиллагааг дэмжих, цэргийн ба засгийн газрын бусад байгууллагатай хамтран Шведийн батлан хамгаалахын бэхжүүлэх зэрэг 6 зорилгод хамаарах үйл ажиллагааг орлогын албан татвараас чөлөөлөхөөр заасан байна.
2. Ашгийн бус хуулийн этгээдийн явуулж байгаа аж ахуйн үйл ажиллагаа нь нийтийн сайн сайхны төлөө буюу үндсэн зорилгоо хэрэгжүүлэх болон хуулийн этгээдээ санхүүжүүлэх зорилготой байх, түүнчлэн аж ахуйн үйл ажиллагаа нь ашгийн төлөө бус хуулийн этгээдийн үндсэн үйл ажиллагаа бус, хавсарга шинжтэй байна. Тухайлбал Шведийн Орлогын албан татварын тухай хуулийн 7 дугаар бүлгийн 8 дугаар зүйлийн дагуу сангийн аж ахуйн үйл ажиллагаа нь сангийн явуулж байгаа нийт үйл ажиллагааны 10 хувиас хэтрэхгүй байхыг шаарддаг. Энэ нөхцлийг хангаж татварын хөнгөлөлтөд хамрагддаг.
3. Нээлттэй байхыг шаардана. Холбооны үйл ажиллагаанд нээлттэйгээр гишүүнээр элсэх боломжийг бүрдүүлсэн байх ёстой. Түүнчлэн нөгөө утгаараа холбоо, сангийн аль алины үйл ажиллагаа нь төрийн байгууллага, олон нийтэд нээлттэй байхыг шаарддаг.
4. Санхүүгийн ашиг авчирдаггүй.
5. Ашгийн төлөө бус хуулийн этгээд нь татварын тайлангаа татварын газарт хүргүүлдэг байх,
6. Ашгийн төлөө бус үйл ажиллагаанд зориулж хандив өгч байгаа бол хандив, тусламжийн босго үнийг тогтоож өгсөн байна. Шведийн татарын хууль тогтоомжоор жилийн хандивын хэмжээ 2000 SEK, хандив тус бүрийн хэмжээ 200 SEK –ээс багагүй байх ёстой. Хандивын 25 хувьтай тэмцэх хэмжээний татварыг хөнгөлдөг

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын хувьд судалгаанд хамрагдсан улс орнууд ашгийн төлөө бус хуулийн этгээд нь Орлогын албан тавтрын тухай хууль тогтоомжийн дагуу тодорхой нөхцөлийг хангаж орлогын албан татвараас чөлөөлөгдсөн бол нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөгддөг байна. Тухайлбал Шведийн Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн 1 зүйлийн 1-т зааснаар тус улсад ашиг олох зорилготой арилжааны үйл ажиллагааны хэлбэрээр бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ эрхэлж борлуулсан этгээд нэмэгдсэн өртгийн албан татвар (НӨАТ) төлөх үүрэгтэй. Харин Орлогын албан татварын хөнгөлөлтийг дагаад Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн 4-р зүйлийн 8-д заасны дагуу холбоо эсвэл бүртгэлтэй шашны нийгэмлэг нь нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөгддөг байна. Өөрөөр хэлбэл нэмэгдсэн өртгийн албан татвар нь орлогын албан татвартай шууд хамааралтай юм.

Орлогын албан татварын тухай хуульд заасан бизнесийн орлого биш бүх борлуулалтыг нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлдөг байна.

Зарим улс оронд жишээ нь Финландын Орлогын албан татварын тухай хуулийн 23.3-т зааснаар татвар ногдох бизнесийн орлого нь ашгийн бус байгууллагын бизнесийн орлого гэж тусдаа тооцогдохгүй. Өөрөөр хэлбэл ашгийн төлөө бус байгууллагын аж ахуйн үйл ажиллагаа гэдгээрээ татвараас хөнгөлөгдөхгүй. Харин татвараас хөнгөлөх гол нөхцөл, гаргалгаа Орлогын албан татварын тухай хуулийн 23.3-т ашгийн бус байгууллагын явуулдаг үйл ажиллагааг тоочин оруулж, тэдгээрийг аж ахуйн үйл ажиллагаа буюу бизнесийн үйл ажиллагаа гэж тооцохгүй байхаар тусгасан байна. Тэдгээр нь сугалаа, тасалбарын борлуулалт, спортын тэмцээн, бүжиг болон бусад нийтэд зориулсан арга хэмжээ, төрөл бүрийн эд зүйлс цуглуулах болон бусад адил төрлийн үйл ажиллагаа, үйлчилгээ зэрэг байгууллагыг санхүүжүүлэхээр зохион байгуулсан үйл ажиллагааны орлого, байгууллагын үйл ажиллагаанд шууд ашиг тусаа өгдөг гишүүдийн сэтгүүл болон бусад хэвлэлд бүртгүүлэхээс олсон орлого, эмнэлэг, асрамжийн, сэтгэцийн байгууллага эсвэл асрамжийн газар, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан байгууллага эсвэл бусад ижил төстэй байгууллагуудын үйлчилгээ, бүтээгдэхүүн борлуулснаас олсон орлого гэх мэтийг аж ахуйн үйл ажиллагаа биш буюу татвар ногдох орлогоос хассан байна.